

УДК 351.74

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2024-3-2>**Васюк Соломія Володимирівна,**

доктор філософії,

доцент кафедри адміністративного права

та адміністративного процесу

Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції,

Львівський державний університет внутрішніх справ,

вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7372-0944>

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИМ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ФУНКЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Анотація. Статтю присвячено аналізу поняття та особливостей функції організаційно-аналітичного забезпечення. Авторкою на основі аналізу наукових підходів, вироблених адміністративно-правовою наукою, пропонується власна позиція до розкриття змісту функції організаційно-аналітичного забезпечення. Здійснено аналіз відомчого законодавства щодо доцільності визначення значення функції організаційно-аналітичного забезпечення у системі правоохоронних органів.

Проаналізовано особливості реалізації Державним бюро розслідувань функції організаційно-аналітичного забезпечення. Запропоновано закріпити у відомчих нормативно-правових актах Державного бюро розслідувань основні елементи організаційно-аналітичного забезпечення, зокрема: 1) створення правового забезпечення; 2) підбір, розстановку, підготовку, перепідготовку особового складу та створення необхідних умов для його праці; 3) придбання, підтримку в робочому стані та оновлення техніки; 4) формування достовірної та повної інформаційної бази, забезпечення її поповнення, зберігання та надання інформації по запитах і зверненнях; 5) забезпечення вибору та вірного використання методів аналізу, включаючи методи прогнозування оперативної обстановки; 6) належного оформлення і своєчасного надання результатів аналізу; 7) формування у керівників усіх рівнів оптимального використання результатів організаційно-аналітичної роботи.

Авторкою констатовано, що під функцією організаційно-аналітичного забезпечення Державного бюро розслідувань слід розуміти врегульована правовими нормами функція, що спрямована на вдосконалення організації збирання, накопичення, зберігання, обробки і видання необхідних для прийняття управлінських рішень статистичних та інших відомостей, а також надання організаційної, методичної та практичної допомоги підрозділам Державного бюро розслідувань.

Ключові слова: Державне бюро розслідувань, функція, організаційно-аналітичне забезпечення, методи аналізу та прогнозування.

Vasiuk Solomiia. FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF ORGANIZATIONAL AND ANALYTICAL SUPPORT FUNCTIONS BY THE STATE BUREAU OF INVESTIGATIONS

Abstract. The article is devoted to the analysis of the concept and features of the function of organizational and analytical support. Based on the analysis of scientific approaches developed by administrative and legal science, the author offers her own position on revealing the content of the function of organizational and analytical support.

An analysis of departmental legislation was carried out regarding the expediency of determining the importance of the function of organizational and analytical support in the system of law enforcement agencies.

The features of the implementation of the function of organizational and analytical support by the State Bureau of Investigation have been analyzed.

It is proposed to enshrine the main elements of organizational and analytical support in the departmental legal acts of the State Bureau of Investigation, in particular: 1) creation of legal support; 2) selection, placement, training, retraining of personnel and creation of necessary conditions for their work; 3) acquisition, maintenance in working condition and updating of equipment; 4) formation of a reliable and complete information base, ensuring its replenishment, storage and provision of information on requests and appeals; 5) ensuring the selection and correct use of analysis methods, including methods of forecasting the operational situation; 6) proper registration

and timely delivery of analysis results; 7) formation of managers of all levels of optimal use of the results of organizational and analytical work.

The author stated that the function of organizational and analytical support of the State Bureau of Investigation should be understood as a function regulated by legal norms aimed at improving the organization of collection, accumulation, storage, processing and publication of statistical and other information necessary for making management decisions, as well as providing organizational, methodical and practical assistance to units of the State Bureau of Investigation.

Key words: State Bureau of Investigation, function, organizational and analytical support, methods of analysis and forecasting.

Вступ. Ефективне виконання основних завдань підрозділів Державного бюро розслідувань, насамперед, залежить від якісної реалізації функції організаційно-аналітичного забезпечення. Показником її дієвості є впровадження законних та своєчасних управлінських рішень, які спрямовані на усунення конкретних недоліків, вирішення існуючих проблем з урахуванням наявних сил і засобів, покращення остаточних результатів по боротьбі зі злочинністю, а також своєчасність та ефективність проведення контрольних заходів підрозділами Державного бюро розслідувань.

Теоретико-методологічною основою статті є наукові розробки таких фахівців у галузях теорії держави і права та адміністративного права, як В. Б. Авер'янової, Н. О. Армаша, Ю. П. Битяка, В. В. Середи, Ю. Я. Гладуна, Т. О. Гуржія, Я. В. Журавля, В. В. Зуй, Д. С. Каблова, О. П. Картацева, О. П. Колпакова, Л. В. Крупної, О. В. Литвина, А. В. Ліпенцева, У. І. Ляховича, Ю. С. Назара, В. О. Негодченка, О. О. Пабати, О. О. Сергєєва, Ю. Н. Старілова, Ю. С. Шемшученка, І. М. Шопіної та ін.

Метою статті є комплексний аналіз поняття та особливості реалізації Державним бюро розслідувань функції організаційно-аналітичного забезпечення.

Матеріали та методи. Методами, які використовувались під час дослідження і склали методологічну основу були такі як: метод герменевтики, за допомогою якого опрацьовані тексти нормативно-правових актів України; діалектичний метод за допомогою якого виявлено місце та роль функції організаційно-аналітичного забезпечення в системі правоохоронних органів; порівняльний метод, завдяки

якому з'ясовано особливості інтерпретації функції організаційно-аналітичного забезпечення в нормативно-правових актах і працях науковців. Вищевказані методи дозволили отримати обґрунтовані та логічно вивірені висновки.

Результати. Законом України «Про Державне бюро розслідувань» передбачено, що Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом та правоохоронним органом спеціального призначення. ДБР утворює Кабінет Міністрів України відповідно до закону, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади [1].

У відповідності до п. 2 статті 6 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» орган здійснює інформаційно-аналітичні заходи щодо встановлення системних причин та умов проявів організованої злочинності та інших видів злочинності, протидію яким віднесено до компетенції Державного бюро розслідувань, вживає заходів до їх усунення [1].

Практика боротьби зі злочинністю переконливо свідчить про важливу, а у багатьох випадках і пріоритетну роль системи організаційно-аналітичного забезпечення органів і підрозділів Державного бюро розслідувань як ланки, що зумовлює ефективність роботи правоохоронних структур загалом. Нині аналітичне забезпечення є самостійною системою, яка характеризується певними принципами організації й управління, що має притаманні їй функції та чітко сформульовані цілі розвитку і на найближчий, і на перспективний періоди, та складається, своєю чергою, з підсистем, між якими є стійкі структурні зв'язки [2, с. 68]. Також важливим питанням у контексті досягнення мети дослідження є визначення

підрозділів Державного бюро розслідувань, що здійснюють організаційно-аналітичну роботу. У цьому аспекті варто погодитись із висновками В. М. Плішкіна, який зазначає, що організаційно-аналітична робота в правоохоронних органах здійснюється підрозділами всіх рівнів, їх галузевими службами, працівниками цих служб у межах їхньої компетенції (функціональних обов'язків) із метою якісного виконання поставлених їм завдань. Вимоги до організації аналітичної роботи для кожного рівня системи різні через різні завдання цих органів і їх неоднакові можливості [3, с. 354].

Також О. Є. Деменко вважає, що інформаційно-аналітичне забезпечення можна розглядати як діяльність, що полягає у забезпеченні когось або чогось конкретними відомостями, що є процесом створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав та обов'язків на основі формування та використання інформаційно-аналітичних ресурсів [4, с. 146]. При цьому С. О. Телешун та І. В. Рейтерович додають, що інформаційно-аналітичне забезпечення – це сукупність технологій, методів збору та обробки інформації, що характеризує об'єкт управлінського впливу, специфічних прийомів їхньої діагностики, аналізу та синтезу, а також оцінки наслідків прийняття різних варіантів рішень [5, с. 5]. У контексті зазначеного, варто погодитись із думкою Р. Ф. Бруханського, що аналітичне забезпечення передбачає оцінку, діагностику та аналіз, які покликані забезпечувати процес збору, систематизації, групування та узагальнення інформації, на підставі якого приймаються оптимальні управлінські рішення, при цьому важливим є системна взаємодія всіх його складових елементів, так-як виключення одного з них знижує потенціал і ефективність системи загалом [6, с. 130–131].

Не можна залишати поза увагою дослідження саме організаційного забезпечення підрозділів Державного бюро розслідувань. Це обумовлено такими причинами. По-перше, воно є тією основою, яка передбачає створення передумов для комплексного вирішення

завдань, що стоять перед правоохоронними органами. По-друге, організаційне забезпечення полягає в одержанні, обробці, аналізі та систематизації даних про наслідки діяльності системи підрозділів Державного бюро розслідувань. Адже наявність об'єктивного та достатнього обсягу інформації є головними умовами прийняття управлінських рішень та одночасно засобом реалізації функцій. Отже, організаційне забезпечення може означати певну діяльність, що включає розподіл функцій, повноважень, обов'язків, налагодження сталих зв'язків, а також координацію загалом.

Так, на думку Г. М. Коптевої, організаційне забезпечення є комплексом внутрішніх положень, нормативів і правил, що регламентують забезпечення необхідного рівня безпеки функціонування та розвитку будь-якого органу, за рахунок забезпечення різними ресурсами, організації взаємозв'язків між її елементами та суб'єктами зовнішнього середовища [7, с. 48]. І. О. Клочко зазначає, що організаційне забезпечення будь-якої діяльності являється основою її ефективності, що створює умови для досягнення заздалегідь визначених результатів. Також науковець зазначає, що організувати якусь діяльність означає створити планомірні умови для її здійснення, упорядкувати роботу кожного суб'єкта такої діяльності [8, с. 169–174].

З огляду на вищенаведене слід зазначити, що під поняттям організаційного забезпечення діяльності підрозділів Державного бюро розслідувань, слід розуміти систему визначених у нормах адміністративного законодавства та інших актах правового регулювання управлінських дій щодо упорядкування, координації та контролю за роботою підрозділів Державного бюро розслідувань.

Проте, у юридичній літературі та на законодавчому рівні, немає вироблено єдиного підходу щодо розуміння поняття організаційно-аналітичного забезпечення. У зв'язку із цим, ми пропонуємо організаційно-аналітичне забезпечення розглядати як функцію, що спрямована на здійснення моніторингу стану об'єкта управління, реалізації контролю за виконанням рішень і ефективності

виконавчих механізмів, а також аналізу зовнішніх і внутрішніх проблемних ситуацій та прогнозування їхнього розвитку. Таким чином, дослідження змісту функції організаційно-аналітичного забезпечення дає змогу дійти висновку, що її призначення полягає не лише в тому, щоб на основі вивчення стану справ виявити недоліки в роботі, але й знайти шляхи їх усунення, а у разі необхідності – допомогти розробити та здійснити конкретні заходи щодо покращення ситуації, а також надати методичну допомогу у формуванні та прийнятті управлінських рішень.

Також не менш важливим питанням у контексті досягнення мети дослідження є визначення підрозділів Державного бюро розслідувань, що здійснюють організаційно-аналітичну роботу. Вважаємо, що саме підрозділи аналітичного забезпечення та оперативне чергування Державного бюро розслідувань посідають ключове місце у системі координації, аналізу, планування, контролю та узгодження дій обласних підрозділів Державного бюро розслідувань з реалізації державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, а також протидії злочинності. Адже вони здійснюють контроль за діяльністю структурних органів і служб Державного бюро розслідувань, а також досконало вивчають та аналізують стан криміногенної ситуації у регіоні.

Значення організаційно-аналітичної роботи як умови проведення якісних контрольних заходів полягає у тому, що за її допомогою здійснюється:

1. накопичення, узагальнення і синтез відомостей про те, що відбувається на території обслуговування, а також комплексний аналіз інформації щодо проблем боротьби зі злочинністю, забезпечення громадського порядку та громадської безпеки;

2. організація проведення соціологічних і кримінологічних досліджень, прогнозування тенденцій і процесів у кримінальній сфері;

3. підготовка інформаційно-аналітичних і довідкових матеріалів, а також довідково-інформаційного фонду.

Отже, здійснення організаційно-аналітичної роботи передбачає: 1) створення правового забезпечення; 2) підбір, розстановку, підготовку, перепідготовку особового складу та створення необхідних умов для його праці; 3) придбання, підтримку в робочому стані та оновлення техніки; 4) формування достовірної та повної інформаційної бази, забезпечення її поповнення, зберігання та надання інформації по запитах і зверненнях; 5) забезпечення вибору та вірного використання методів аналізу, включаючи методи прогнозування оперативної обстановки; 6) належного оформлення і своєчасного надання результатів аналізу; 7) формування у керівників усіх рівнів оптимального використання результатів організаційно-аналітичної роботи.

Висновки. Під функцією організаційно-аналітичного забезпечення Державного бюро розслідувань слід розуміти врегульовану правовими нормами функція, що спрямована на вдосконалення організації збирання, накопичення, зберігання, обробки і видання необхідних для прийняття управлінських рішень статистичних та інших відомостей, а також надання організаційної, методичної та практичної допомоги підрозділам Державного бюро розслідувань.

Вважаємо, що для забезпечення своєчасного та якісного виконання завдань, що покладені на підрозділи Державного бюро розслідувань, організаційно-аналітичне забезпечення повинно бути закріплено на нормативно-правовому рівні у такому вигляді:

– Дослідження та комплексна оцінка оперативної обстановки на території обслуговування. Формування пропозицій та заходів реагування у випадку загострення криміногенної ситуації.

– Організація та проведення спільно з структурними підрозділами аналітичних досліджень з нагальних проблем боротьби зі злочинністю, забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їх прав і свобод, а також законних інтересів.

– Здійснення правильності вибору та використання методів аналізу та прогнозування. Підготовка практичних заходів і

рекомендацій по боротьбі зі злочинністю та удосконаленню оперативно-службової діяльності підрозділів.

– Підготовка матеріалів і проєктів управлінських рішень за підсумками роботи засідань колегії та оперативних нарад керівництва підрозділів Державного бюро розслідувань.

– Оформлення аналітичних матеріалів про оперативну обстановку в регіоні та заходів, які вживаються структурними підрозділами, з метою зміцнення дисципліни та законності.

– Підготовка узагальнених матеріалів для органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також правоохоронних органів про стан боротьби зі злочинністю та охорони громадського порядку на території обслуговування.

– Розроблення комплексних програм удосконалення оперативно-службової діяльності підрозділів Державного бюро розслідувань, а також формування планів роботи колегії, спільних заходів з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування та іншими правоохоронними органами.

– Вивчення, здійснення та узагальнення практики планування у підрозділах Державного бюро розслідувань, а також методичне забезпечення їх діяльності.

– Здійснення контрольних заходів щодо стану дотримання виконавської дисципліни підрозділами Державного бюро розслідувань, зокрема реалізація перевірок виконання структурними підрозділами Законів України, актів Президента України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, доручень Прем'єр-міністра України, актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Ради міністрів Автономної Республіки Крим, центральних і місцевих органів виконавчої влади, кореспонденції Верховної Ради України, Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, документів МВС та НП України.

– Координація діяльності підрозділів Державного бюро розслідувань стосовно формування та реалізації заходів реагування на зміни в оперативній обстановці, комплексних програм і планів роботи, а також підготовки аналітичних матеріалів.

– Надання комплексної організаційної, методичної та практичної допомоги підрозділам Державного бюро розслідувань.

– Узагальнення та розповсюдження передового досвіду, контроль за його введенням у практичну діяльність. Видання інформаційно-аналітичних оглядів і листів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JG2C100B>.
2. Пеньков С. В. Аналіз організації інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Національної поліції України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Х., 2017. № 3 (78). С. 66-73.
3. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник. За ред. Ю. Ф. Кравченка. К.: *Національна академія внутрішніх справ України*, 1999. 702 с.
4. Деменко О.Є. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності податкових органів України: сучасний стан та шляхи вдосконалення. *Вісник ХНУВС*, 2013. № 1 (60). С. 144-151.
5. Телешун С.О., Рейтерович І.В. Інформаційно-аналітична діяльність в державному управлінні : навчально-методичні матеріали. К. : НАДУ, 2013. 36 с.
6. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств: монографія. За ред. Р.Ф. Бруханський, М.К. Пархомець, П.Р. Пуцентейло та ін. Тернопіль : Крок, 2015. 300 с.
7. Коптева Г.М. Організаційне-забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства торгівлі. *Економічний простір*. № 157, 2020. С. 48-54.
8. Ключко І.О. Організаційні засади діяльності органів прокуратури щодо протидії корупції. *Форум права: електронне наукове фахове видання*. 2017. № 5. С. 169-174.

References:

1. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavne biuro rozsliduvan» vid 12 lystopada 2015 roku [Law of Ukraine "On the State Bureau of Investigation"] (2015). Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/JG2CI00B> [in Ukrainian].
2. Penkov, S. B. (2017). Analiz orhanizatsii informatsiino-analitychnoho zabezpechennia diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Analysis of the organization of information and analytical support for the activities of the National Police of Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs*. Kharkiv. no. 3 (78), pp. 66-73 [in Ukrainian].
3. Plishkin, V. M. (1999). Teoriia upravlinnia orhanamy vnutrishnikh sprav: pidruchnyk [Theory of management of internal affairs bodies: a textbook]. Yu. F. Kravchenko Eds. K.: *Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav Ukrainy*. 702 p. [in Ukrainian].
4. Demenko, O.E. (2013). Informatsiino-analitychne zabezpechennia diialnosti podatkovykh orhaniv Ukrainy: suchasnyi stan ta shliakhy vdoskonalennia [Information and analytical support for the activities of tax authorities of Ukraine: current state and ways of improvement]. *Visnyk KhNUVS – Bulletin of KhNUVS*. no. 1 (60), pp. 144-151 [in Ukrainian].
5. Teleshun, S.O., & Reiterovich, I.V. (2013). Informatsiino-analitychna diialnist v derzhavnomu upravlinni : navchalno-metodychni materialy [Information and analytical activity in public administration: educational and methodological materials]. *NADU*. p. 36. [in Ukrainian].
6. Oblikovo-analitychne i orhanizatsiino-pravove zabezpechennia diialnosti ahrarnykh pidpriemstv: monohrafiia [Accounting-analytical and organizational-legal support of agricultural enterprises: monograph] (2015). *Under the editorship R.F.* [Brukhanskyi, M.K., Parkhomets, P.R., Pucenteillo et al]. Ternopil: Krok. p. 300 [in Ukrainian].
7. Kopteva, H.M. (2020). Orhanizatsiine-zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky biznes-protsesiv pidpriemstva torhivli [Organizational provision of economic security of business processes of a trade enterprise]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*. no. 157. pp. 48-54 [in Ukrainian].
8. Klochko, I.O. (2017). Orhanizatsiini zasady diialnosti orhaniv prokuratury shchodo protydii koruptsii [Organizational principles of activities of the prosecutor's office in the fight against corruption]. *Forum prava: elektronne naukove fakhove vydannia – Forum of Law: electronic scientific publication*. no. 5. pp. 169-174 [in Ukrainian].